

Robert Simonišek

Uzreti pesem

*Moj namen je, da v najpreprostejši obliki zapišem,
kar vidim in čutim.
(E. Hemingway)*

Vsake toliko časa me presenetijo lahkotne avtopoetične izjave renomiranih piscev, ki so v nasprotju z njihovim zapletenim pisanjem. Kot da bi šlo za inkonsistenco med mišljenjem in poezijo. Te težave se dostikrat poskuša opravičiti s kulturnimi, vsesplošno sprejetimi, večinoma geografsko oddaljenimi ali anahronističnimi predstavami o poeziji. Ki nimajo dosti zveze s konkretnim kulturnim okoljem, v katerem se nahaja slovenski pisec. Ali pa imamo opraviti s povsem drugo skrajno taktiko razmisleka, ko avtor piše o svojem življenju in situacijah, morda tudi pesnikov, ki ga trenutno fizično obkrožajo ali okupirajo, trdno prepričan, da govori o univerzalni izkušnji, s katero legitimira svoje početje. Ena od skrajnosti je mistifikacija poezije in pristanek na to, da o njej ni možno veliko izreči, ne da bi zašli v iracionalnost. Nerazumljivost in hermetičnost postaneta cenjena sopotnika govora o poetičnih (ne)zmožnostih. Marsikdaj je težko razločiti, ali je ta izkušnja utemeljena v avtorjevem doživljanju ali je samo bleščeča etiketa, s katero ta prikriva lastno nemoč, da bi izustil kaj dostojnega o svojem odnosu do poezije. Po drugi strani so razlage o poeziji prežete z neko nostalgijo ali tako formalistične, da zanikajo eksistencialne sledi, ki so ji imanentne. Pisci se na splošno soočamo z nevarnostjo, da zapademo v apologijo lastnega pisanja, v nekakšne opombe, ko se poskuša oživeti področja, kamor poezija sama ni prodrla. Argumentirati je možno kar koli. Aksiomi, ki utemeljujejo to ali ono poetiko, so včasih podobni tistim v religiji, pri čemer ni več treba dokazovati, da bog obstaja. Zadošča pripadnost določeni etablirani kliki in njihovim t. i. prerokom. V našete okvire se po navadi napne platna in že nastaja enkrat bolj realistična,

drugič bolj abstraktna kompozicija. Izurjeni bralec kmalu zasluti, kaj se bo prikazalo na sliki. Vrtanje v poezijo se tako redko približa dejanskim problemom, s katerimi se avtor srečuje v praksi.

Je razmišljanje o poeziji res tako daleč od nje same, ali gre za nemoč izražanja, morda celo za nonšalanco? Glede na to, kaj vse je bilo o njej že povedanega, se nehote ustvarja vtis, da ni možno več reči kaj dovolj tehtnega. In morda na takšno mnenje večkrat pristanejo izkušeni avtorji, katerih predstave so bolj kontaminirane, morda celo utrujene od konvencionalnih predstav. Te ponotranjijo ob branju drugih avtorjev in analitičnih tekstov. Dvajseto stoletje je bilo najplodovitejše v produciranju idej, kaj naj bi poezija bila. Večina premislekov se težko izogne nasprotjem, ki jih je razgrnil ta čas. Takrat vzniknejo najradikalnejši odgovori in recepti za ustvarjanje. V strujah in gibanjih tega časa prevladujejo enkrat bolj religiozni, drugič romantični, razsvetljski ali avantgardistični toni. Za sleherno novo paradigmo pa so prihajali tudi njeni goreči nasprotniki in *outsiderji*. Tako dobimo vtis, da gre med pesniškimi grupacijami za precej namerne poskuse prepričevanja, kaj je prav in kaj ne, kaj resnično in kaj videz. Dandanes, ko za človekove podzavestne vzgibe kljub razvoju znanosti in duha še vedno ni oprijemljivejših pojasnil, kaj natančneje se dogaja pri umetniških kreacijah, ni dosti drugače. V izogib estetskemu fundamentalizmu se bom skušal gibati v odprtosti, kar poeziji konec koncev tudi pritiče. Prevečkrat opevana in modernistični poeziji ustrezajoča derridajevska misel, da so med hoteti, napisanim in prebranim neprehodni prepadi, da v polaganju pomenov kar naprej drsim, ne ponuja opore. Že v tako razmajanem svetu literarni tekst dodatno zavaja, morda vzbuja larpurlartistični užitek, ki pritiče nerazložljivim podzavestnim procesom. Ta misel gre tako daleč, da predpostavlja, da namesto nas ustvarja drugi.

Če si predstavljamo pesnika v trenutku, ko je odložil knjigo nekega avtorja, njegove mentalne procese v hipu zapisanega verza, in ob tem upoštevamo zmožnost tvorjenja simbolnih vezi, smo se znašli v nepreglednem številu korelacij. Polifonija razlag, ovitih z literarnimi, sociološkimi, psihološkimi in metafizičnimi toni, izvira iz razmerja pišoči subjekt-literarni tekst-tradicija-svet-božje. Dileme ob nastajanju teksta, premišljevanja o vlogi lastne izkušnje ter tradicije, forme in vsebine, pa tudi raznorazni triki, so neizogibni za tiste, ki dalj časa vztrajajo v poeziji. Imajo bistveno drugačen karakter od začetnikov. Marsikdo si o tem ne želi več premišljevat na glas, ker bi padel v brezno, ki se ga je poskušalo že mnogokrat raziskati in opisati. Morda se zato nekateri zreli in starejši pesniki raje zatekajo k opisovanju osebnih, morda začetniških izkušenj, ki jih idealizirajo ali začinijo z anekdotami. Nekakšna alternativa temu

je beg od problemov in tem, ki jih obdelujejo literarni teoretiki. S tem se vnovič ustvarja vtis, da avtorjevo preresno ukvarjanje s tem, kaj se dogaja v ozadju literarnega teksta, vodi v območja, ki jih nima smisla znova imenovati. Verjamem, da se avtor v svojih razmislekih dostikrat znajde na začetku poti. Da mora vnovič vstopiti v prostor, kjer je nekoč že bil. Čeprav v drugih okoliščinah. In morda je ravno to dokaz o "krožnosti" poezije, njenih teženj k večnemu vračanju enakega. Pri jeziku, ki je sicer omejen na število znakov, imamo še posebej pri poeziji izjemno veliko možnosti, kako nekaj izreči. Moderna ali sodobna poezija je v marsikaterem pogledu skrajna, fluidna in iracionalna. Vendar to ne bi smelo pomeniti, da je premišljevanje o njenem nastajanju zunaj interpretativnih zmožnosti. Besede se neredko zdijo pametnejše od nas in zatekanje v tišino je dobro opravičilo pred neizrekljivim. A tudi v poeziji, kjer je molk pogosto razumljen kot subtilna kategorija nebivanja, se slej ko prej najdemo pred izzivom, da zavzamemo takšno ali drugačno stališče.

Razumevanje življenjskih situacij je v marsičem odvisno od primerjanja. Tako bom svoje pisanje boljše razumel, če ga primerjam s tujim. Njegova posebnost in avtentičnost mi bosta prej dostopni. Kdor boljše razume tujo pisavo, z večjo gotovostjo stoji v lastni. Najbrž velja tudi obratno. Človek, ki se želi seznaniti z raznolikimi poetikami, bo posegel po antologijah in revijah. Spotoma bo naletel na zgodovinske, nacionalne in druge delitve. Kot pri mnogih stvareh v življenju bi moralo veljati, da manj ko se bo z njimi seznanjal, manj bo razmišljal o sami procesualnosti. Bolj ko se bo ukvarjal s problemi ritma, metafor, arhitektonike in sorodnimi pojmi, počasnejši in preciznejši bodo premiki na papirju. Vendar teoretično vedenje in tehnopoetske veščine same po sebi ne zagotavljajo kvalitete. V dokaz bi lahko navedli dobre pisce, ki o tem ne vedo dosti povedati. Potem so tu še tisti, ki posedujejo izjemno znanje, ga zmorejo pedagoško posredovati, njihovo pisanje pa tega ne potrjuje. Večkrat sem slišal od kakšnega avtorja, še posebej iz tujine, da akademiki nimajo pojma o poeziji – trend je ameriški – in da so v resnici najslabši pisci. Čeprav se gibljemo na ravni pavšalnih izjav, najprej pomislim na primere iz domačih logov. Interpretacije raznolikih poetičnih izrazov so me dostikrat razočarale. Kvečjemu se mi je razprl neki horizont, poenostavljen paralelni svet, zame irelevanten. Različnih delavnic poezije, ki jih danes kar mrgoli, nisem obiskoval. Na začetku poti bi mi morda prišle prav. Danes mi ne bi več koristile. Ker preveč čutim, kako razlage in predstave o poeziji vnaprej kažejo pot pesmi. Po drugi strani pa je popoln umik od "smerokazov" pravzaprav nemogoč in neko stališče je vedno prisotno. Zato pesniški prostor ostaja tako ambivalenten, hkrati omejen in neizmeren.

In vendar – ali ni sleherni avtorjev imaginarij drugačen od tistih njegovih sodobnikov, kaj šele od predhodnikov, že zaradi osebnosti in svojstvenega glasu, ki ga nosi? In je potemtakem vsa “umetnost” v tem, da ta glas ohranja oziroma ga vsakič znova odkriva.

Z vidika opazovalca, ki se ne spozna kaj dosti na poezijo, je pesnjenje lahko precej nesmiselno početje. Pesnik pa se lahko nasmeji romantičnim predstavam o vpletenosti angelskih, demonskih sil in genialnosti. Kakor koli, pišoči ustvarja znake in edini rezultat vase zatopljenega procesa je pisava. Misel, da gre pri tem izključno za čustveno kreacijo me prav tako ne zadovolji kot neko konceptualistično rezoniranje. Pri katerem koli doživljanju sredi dneva namreč težko pristanem na izhodišče, da so čustva ločena od intelekta. Čeravno je emocionalnost udeležena v izrekanju, jo že akt pisave ukroti. To seveda ne pomeni, da zanikamo družbene komponente ali metafizične temelje poezije, o katerih se sicer največ špekulira. Dobra pesem je redek dogodek, enako velja za zbirke. Njena kratka forma je zgolj na videz laže “preverljiva” kot pri daljših tekstih. Morda pa smo kot preveč izurjeni bralci, misleč, da se bomo s poezijo zbližali, zašli. Pesem je ne le izgubila čar v smislu klišejskega vzdihovanja, ki se ga očita začetnikom, temveč tudi orientacijo. V izogib, da je ne bi razumeli dobesedno in površno, smo iskali ključne, ki bi omogočili vstop v njeno bolniško sobo, kirurško smo se sklonili nad njene posledice in spregledali vzroke. Še zmeraj prepričani, da obstaja ozadje, skrit pomen, želimo več zvedeti o avtorju, obdobju, pojmi, s katerimi nas nagovarja. Nekako tako kot izurjeni in v simptome zagledani zahodnjaški zdravniki smo pri pacientu spregledali tisto, čemur pozornost namenjajo vzhodnjaki. Bi si morali vzeti odmor?

Nekaj podobnega se dogaja v trenutkih, ki na prvi pogled nimajo nič s poezijo. Naša pozornost je vseskozi na preizkušnji. Pritegnejo nas ljudje, stvari, dogodki, morda nas obvladuje neko čustvo ali misel, ki nas odteguje od resničnosti. Večino časa ne posvečamo globini stvari in dogodkov. Naša dnevna zavest lebdi nad površino. In kadar smo se zmožni osredotočiti na posamezno stvar, izgublamo celoto. Delujemo kot dobro utečeni, a med seboj nepovezani računalniški programi. Navajeni, da prej preverimo kar koli bomo storili ali kupili, nas vodijo navodila, splošna mnenja, o katerih se redko podvomi. Druga skrajnost je skepticizem. Četudi se tem pastem poskušamo izviti, porabimo ogromno energije, da se izognemo vsakdanjemu stresu. Večina nas hipnih, iracionalnih odločitev ne prepozna kot pomenljiv vzgib. Človeški razum s težavo sprejme nekaj, kar ni v skladu z njegovimi zakonitostmi. Družba – predvsem pa odrasli z izkušnjami – nam dopoveduje, da se izogibamo neargumentiranim

odločitvam. Pojme, kot so treznost, razsodnost in smiselnost, razumemo znotraj pragmatičnega delovanja in birokracije, ki zaseda vedno vidnejšo vlogo. Nezavedno jih prenašamo na druga področja bivanja. Toda pesem vsemu temu nasprotuje. Zahteva specifično naravnost in koncentracijo. Med njo, svetom in ustvarjalcem se vzpostavi specifičen odnos. Poleg glasbe je najbolj imaterialna oblika srečanja. Za dober literarni tekst ne potrebujemo veliko. Ker smo edini nepogrešljivi inštrument v tej skladbi mi sami. Treba je "samo" primerno uglasiti misli, čustva in telo. Ne glede na vsebino nas lahko pesem zapelje v drug svet, od koder se vračamo spremenjeni. Ne katera koli, zgolj tista, ki nam uspe oziroma je uspela drugemu. Obstaja meja, do katere se lahko približamo poeziji, meja njene avtonomnosti. Če jo prestopimo, zremo le še v odseve. Mar ni tudi pri glasbi tako, da ugodje občutimo samo do določene stopnje glasnosti? Vse, kar seže čez rob, slišimo kot moteče.

Je torej neka idealna pozicija, s katere nam je poezija dostopnejša? Kot razgled, ki ga iščemo, kadar se dvigujemo iz doline, da bi zaobjeli veduto. Če se nam uspe zasidrati tja, jo bomo lažje ovrednotili. In morda je tako tudi z drugimi literarnimi teksti. O čem govorim? Recimo, da ima poezija neko prostorsko dimenzijo. Pesem ima določeno "orientacijo", razpon in meje. Ima tudi določeno akustiko. Recimo, da stojimo pred neko palačo – primerjava je namerna, ker nas takoj vpotegne v aristokratsko naravnost poezije. V tem trenutku to ni bistveno in je ravno tako dovolj, če si predstavljamo zapuščen industrijski objekt s socialistično patino, ali kmečko hišo. Ne govorim o vizualnih elementih v poeziji niti o njenih aristokratskih, delavskih ali kmečkih socialnih ozadjih. Najboljšo in hkrati najbolj obrabljeno primerjavo morda ponuja katedrala. Portal, atrij, ladje, stebri, ki nosijo vso strukturo, okna, ki se nizajo k oltarju, in dekor so posamični členi, ki funkcionirajo šele v celoti. Katedrale se kljub sakralnosti utilitaristom prikazujejo kot gola inženirska zadeva. Vendar je koncipiranost prostora v celoti odvisna od intuicije in občutka. Tehnika sama ni dovolj, da bi lahko pojasnili, zakaj se v neki katedrali počutimo dobro. V igri so enigme, ki jih poskušamo razvozlati. Nasprotja med protestantsko cerkvijo in baročno katedralo bi lahko primerjali s poezijo, ki dopušča praznino, in tisto bolj komplicirano, gostobesedno. Pri prvi točno vemo, kako priti do oltarja, ki je središče svetlobe, pri drugi nas dekoracija in kapele vodijo v stranske rokave. Kakor koli, v pesem vstopimo skozi vhod, že prej seveda po stopnišču. Nato nadaljujemo proti središču. Lahko nas vodi tudi dlje, vse dokler se pogled ne razpre v drug prostor ali zunanjšino. Podobno kot občutimo vibracije in nas prostori na določen način stimulirajo k sodelovanju, se zgodi v poeziji. Ko pronicamo v neki

prostor, nas ta posrka ali izvrže iz različnih razlogov. Morda ni po našem okusu, se v njem z ničimer ne identificiramo ali preprosto ne vzbujajo nam primernih asociacij. Prostor nas nagovori ali pač ne. Vse to se dogaja precej neodvisno od našega poznavanja arhitekture. Pri vzpostavljanju odnosa s prostorom nas ne zanima, kdo je njegov konkretni avtor. Vsaj dokler ne začnemo premišljovati in se lotevati posameznih medprostorov, historičnega konteksta ipd.

Podobne misli so me prevevale pred začetkom nastajanja zadnje zbirke. Seveda sem prej ravno tako gojil predstave o poeziji. A problem se je jasno artikuliral pozno. Ugotovitve niso toliko zanimive kot način, ki sem se ga posluževal. Zlagoma se vsak avtor spoprime s tem, da razrahlja ali opusti privzete vzorce. Pred vsako novo knjigo se nekako po naravni poti odprejo številna vprašanja. Spremembe v dojemanju in pisavi so del napredovanja, če le ne želimo, da bi pisali vedno eno in isto pesem. Odvreči stara oblačila, opustiti določene navade. Razmislekom, s katerim se soočajo pisci z relativno dobro kondicijo v tem ali onem obdobju zaradi različnih razlogov in krize, je treba dati čas. Če so na začetku lastni recepti dovolj, se tekom let zadeve upočasnijo. Avtor vedno težje vidi tisto, kar mu je pred nosom. Čim prej bo to spoznal, tem prej se bo samoidentificiral. Vsak svojstveno prehaja z ene ravni na drugo, emanira in se skuša izogniti pastem na premici razvoja. Iz vsake levitve, vnovičnega vpogleda vase in v ustvarjanje, izhajajo tako zapleti kot rešitve. Tovrstnih težav sem se lotil z nečim, kar bi lahko opisal z besedno zvezo *uzreti pesem*. To pomeni biti prevzet od napisanega ne glede na avtorja ali na sociološko, psihološko, filozofsko ali katero drugo ozadje pesmi. Čeprav je to nekaj, kar večina avtorjev uporablja kot test za preverjanje, se mi je šele takrat prikazalo kot smiseln, spontan, a uhajajoč postopek. Edina pot je bila vrnitev k pesmi sami, brez spremnih besed, strokovnih tekstov, komentarjev, ki se zdijo priročni ali celo genialni. Gre za vrnitev na začetek. Uzreti pesem ne pomeni zagledati jo kot sintezo črk, razmotrevati motivno in oblikovno dimenzijo pesmi ločeno, niti videti v smislu vizije. Pomeni zajeti jo v celoti, ne posamično, jo dešifrirati izven teoretskega diskurza, zagledati njeno jedro – če v pesmi to obstaja. Stopiti korak nazaj, kolikor je to mogoče sploh opisati, ne zapasti v mistifikacijo, zanesti se na občutek, ki nastane ob uzrtju.

Tekst sem začel opazovati z druge plati, mu iti naproti s to pravzaprav začetniško metodo, ki je enako uporabna pri prebiranju lastnih literarnih tekstov kot drugih. Pri slednjih seveda nimamo opraviti s paradoksalnim razmerjem med lastnim ustvarjanjem in ovrednotenjem. Pri tujih tekstih se že ob ne nujno pozornem prebiranju nekako organsko nagibamo k

temu, da izločimo dobro od slabega. Lahko pa nekoliko intenziviramo stopnjo te koncentracije. Če pesem poseduje nekaj, kar nas premakne, če nas presune ne glede na to, kaj vemo o njenem kulturnem ozadju, avtorju ipd., je dosegla svoj namen. Tu gnezdi njena svežina. Vedeti kaj o samem avtorju in širšem kontekstu pesmi ni nepomembno – večinoma tekst zapopademo prek nekih predstav, nastalih prek šolskih stereotipov, mnenj v revijah in na socialnih omrežjih. Te se usidrajo v podzavest in ustvarjajo bariero med besedilom in bralcem. Uzrtje jo poskuša odstraniti. Če sem prebral oziroma uzrl takšno pesem, me je v drugem planu zanimal tudi njen sociološki, zgodovinski, artistski kontekst ipd. Če ne, sem jo opustil in poiskal novo. Od teksta, ki me na noben način ne gane, namreč težko pričakujem, da ga bo obudila objektivna interpretacija. V tem trenutku postane edino merilo pozornost. Stališče seveda ni vseč zagovornikom poezije, ki zaživi na podlagi nekega konceptualnega ozadja. Tu ne gre samo za vprašanje trendov, temveč prevzemanja neke matrice. Avtor, ki svoje predstave bodisi oblikovno bodisi vsebinsko podredi slovenski ljudski pesmi, je na isti ravni kot nekdo, ki vsak teden bere izdajo najnovejše najuglednejše svetovne literarne revije, dokler vse, kar napiše, ostaja v preverjenih shemah. Ne reakcionarna, ne eksperimentalna, ne trendovska ne katera koli druga drža ni zagotovilo, da boš uskladil notranjost z zunanjim svetom in to prenesel na papir.

Uzreti lastno pesem, ločiti bistveno od dekorativnega, jedro od navlake, je bistveno težje. Lahko se zgodi že v fazi nastajanja, lahko pozneje ob branju. Vseskozi se nam izmika. V spoznavnoteoretskem smislu se nikdar ne moremo popolnoma povzpeti s horizonta svoje zavesti. Laže je, če imam do napisanega časovno distanco, kar povzroči pozabo procesualnosti pesmi in razpoloženja, ki nastaja ob njej. Slednje, strogo gledano, na papirju nima več nobene zveze z njo. Ko bralec tipa pesem, ta nima več nobene povezave z vzdušjem, ki je botrovalo nastajanju. On ne pozna mojih čustev, misli, svetovnega nazora, najsi so še tako intenzivni. Sledi le zaporedju verzov oziroma pomenov. Za avtorja je to dejstvo pravzaprav osvobajajoče. Od bralca zahteva neko specifično perspektivo. Ko avtor bere lasten tekst, prevzema bralčevo vlogo. Bralec v klasičnem pomenu besede smo le, kadar imamo pred seboj tekst drugega avtorja. Ob branju prestrezamo pomene in jih omrežimo s svojimi misli ter čustvi, s prerazporejanjem in usklajevanjem podob ustvarjamo nove pomene in krojimo razpoloženja. Idealno bi bilo, če bi se tudi pri svojih tekstih približali tipičnemu bralcu. Tako bi laže ločili tok od meandrov. Gre za poskus ne biti v vlogi avtorja v procesu branja. Večkrat zaigrati vlogo bralca. Ker hipno uzrtje v stanju šibke ali intenzivne koncentracije ni ponovljivo in se

lahko dogaja v nizu, so "zaključki" lahko vsakič drugačni. Vendar morajo v končni fazi zadovoljiti "lastnika". Lotiti se branja lastnega teksta pomeni znova in hkrati učiti se branja. Lahko bi rekli, da z vidika zajemanja pesmi sebstvo zaupa lastni presoji in izbere "pravo sekvenco". Pri tem ni bistveno, kateri duševni mehanizmi so na delu, ali jih poimenujem intuicija, estetski čut, občutek ali uporabim kateri koli drug sposojen izraz, ki pokrije razkošje pojma. Jasno da lucidnost tega uzrtja nasprotuje akademsko-kritičnim parametrom. Vendar me to neusklajevanje ne skrbi. Gre za gibanje v nasprotno smer od tistega, kar smo pridobili z leti. Ko zadovoljen ali ne odložim svoj tekst, da bi se odločil, kaj z njim, sem zopet na "stari poti". Začasno sem odložil prtljago. Pridobil sem nov vpogled, na podlagi katerega laže razločim obrise v zrcalu. Ta dvojna vloga avtorja samo potrjuje njegovo relevantnost kot prve in zadnje instance literarnega teksta.

V tako zastavljeni perspektivi nimam nobenih ambicij, da bi svoje pisanje približal trendovskemu. Ugotovitev o drugačnosti mojega zapisa je kvečjemu merilo njegove avtentičnosti. Čeprav je dandanes v poeziji vse dovoljeno, se umešča med skrajnosti. Konceptualni pesniki so našli oporo pri neki struji, posamezniku ali teoriji, tisti bolj zapriseženi romantičnim koreninam hočejo poezijo v zameno za subjektivnost vrniti v primordialno stanje, čim dlje od vplivov in ustaljenih postopkov. Za obe omenjeni skrajnosti se zdi, da sta legitimni. Vendar tudi obe implicirata vnaprejšnjo sodbo o tem, k čemu naj bi poezija strmela in kaj zajela. Mnogi pogledi se zdijo le radikalizacija ali kombinacija teh dveh. Ko beremo katero koli interpretacijo poezije, kadar poslušamo argumente za in proti, smo se seveda prisiljeni vprašati, kdo jih izreka in zakaj. Kdor spremlja analize poezije, zlahka dobi občutek, da je, kot vse oblike dejavnosti, ki si ustvarjajo svoj prostor pod obnebjem javnosti, nemalokrat v službi, da bi prek te ali one intence služila temu in onemu posamičnemu ali skupinskemu namenu. Najočitnejši primer je poezija, ki služi političnim ciljem ali opravičuje določeno politično stališče. Ta nevarnost obstaja od nekdanj. Celo antološki izbori, ki imajo opraviti s pesniki prejšnjih dob, so lahko v skrajni fazi indikator urednikovih političnih preferenc tukaj in zdaj. Sicer pa lahko nekdo postavlja v središče pozornosti tudi poezijo, ki ne govori o ničemer in je ideološko popolnoma neobremenjena. S tem priznava, da poezija kot medij in pesnik kot kreator nimata več kaj sporočiti bralcu. Pesnik je tu kvečjemu zato, da dekonstruira celoto, če se slučajno pojavi priložnost, da se ta realizira. S tem na tihem priznava, da tudi okolje oziroma družba, v kateri se avtor nahaja, nima smisla in pomena. Toda ali ni že v sami naravi pesmi intenca, da ima neko svojo, celo neodvisno "voljo"? Da se tako na ravni pomena kot sintakse giblje stran od nič. In

da je v končni fazi izročena drugemu. Zaznati to silo pri nastajanju ali pri branju marsikdaj ni preprosto. Opuščanje in umik od konvencij sprosti njen tok in ji dopušča, da se razvije v nekaj novega, samolastnega. Vendar je ta pot tudi najmanj gotova. "Napake" v poeziji pa so lahko celo mesta njene avtentičnosti. Življenjska pozicija in moja osebnost sta edinstveni, zato moja "prednost" izhaja že iz teh. Tako ni nujno, da moja ustvarjalnost zavisi od ukvarjanja s problemi in zakoni poezije. Lahko da se napaja iz povsem drugih "virov". Nesmiselno in tvegano bi bilo, če bi avtor te vire odklenil, jih analiziral ali celo priporočal drugim. Zadostuje, če jih sluti in se jim prilagaja.

Pomanjkanje enoznačnega odgovora na to, kaj je boljše, kaj prav in kaj ne, ne odpira superiorne perspektive, kot je ta, da je poezija bistvo sveta in da je vse, kar ni povezano z njo, manjvredno. Nastajanje, razumevanje in razmotrevanje literarnega teksta ni ločeno od naših življenj. Matrice znotraj posameznih vrst in žanrov so lahko v pomoč, a hkrati ukalupljajo. Motrenje premošča razdalje med tistim, kar se oblikuje v naših glavah, in dejansko zapisanim, ne omogoča absolutno varovalke. Tu se je treba preprosto zanesti na instinkt. Morda je pri poeziji to celo lažje kot pri daljših literarnih tekstih, ki v fazi nastajanja niso nujno zahtevnejši. Seveda pa je neko podobno preverjanje možno tudi pri teh. Avtor sam je prvi in najboljši urednik. Najrazličnejše redukcije, kot je na primer ta, da mora poezija zaobjeti vsakdanjost, se gibati na razumljivi ali nerazumljivi ravni, se zdijo zgolj kot še en odmev iz njenega historičnega labirinta. Dobro pisanje učinkuje lahkotno, ne glede na snov in na to, ali je bilo njegovo nastajanje res enostavno doživeto ali morebiti zapleteno, celo mučno. Je hoja po robu, ne le z vidika profita, temveč kot sam akt. Združuje ekstremne pozicije in jih spravlja v ravnotežje. Vsak naslednji korak bi lahko bil drugačen, vsaka beseda nadomestek druge. Zahteva integrirano osebnost, predvsem pa pozornost, ki nam v sodobnem svetu zaradi hektičnosti nenehno uhaja. Če že moram pristati na neki minimalni skupni imenovalec pri "resni" poeziji, ki ji ni samo do videza, je to, da gre za *srečevanje*. Ko z napisanim posežem v svet, se ta zaradi izrečenega spremeni. V neki točki se polaganje besed udomači in človek se o njih ne sprašuje več, kot se ne sprašuje o zakonitostih dihanja ali hoje. Svet pa se še zmeraj spreminja. V samoumevnosti, ki zapira vrata radovednosti, tiči tudi nevarnost, da izgubim preglednost nad dogajanjem. Znotraj risa, ki me obkroža, moram najti način, kako izstopiti iz njega. Tvegati, predvsem pa se vedno znova učiti potrpežljivosti.